

Samen tegen vooroordelen en uitsluiting

⌚ Duur 60 minuten

© **Lesdoel** De leerlingen verkennen thema's als stereotypering, vooroordelen en discriminatie. Ze leren hoe deze ontstaan en welke gevolgen ze hebben voor mensen en de samenleving. Door hierover na te denken, leren ze kritisch reflecteren op hun eigen gedrag en worden ze aangemoedigd om zich actief in te zetten voor rechtvaardigheid en inclusie.

Verbindende leergebieden

- Burgerschap (diversiteit, sociale rechtvaardigheid, verantwoordelijkheid)
- Taalontwikkeling (luisteren, spreken, debat, verwoorden van emoties)
- Filosofie en kritisch denken (oordeelvorming, reflectie)
- Kunstzinnige oriëntatie (visuele expressie, woordkunst)

Kerdoelen

Burgerschap

- 2 Diversiteit – Leerlingen herkennen en respecteren onderlinge verschillen.
- 4 Maatschappelijke betrokkenheid – Leerlingen oefenen actief burgerschap en sociale verantwoordelijkheid.
- 6 Maatschappelijke vraagstukken – Leerlingen verkennen de oorzaken en gevolgen van discriminatie en uitsluiting.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen luisteren actief naar elkaars perspectieven en verhalen.
- 3A Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen oefenen met het verwoorden van meningen, emoties en ervaringen.
- 4A Doelgericht gesprekken voeren – Leerlingen leren gesprekken te voeren gesprekken over sociale kwesties.
- 4B Gesprekken voeren om te leren – Leerlingen oefenen met debat en dialoog.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen gebruiken kunst om maatschappelijke thema's te onderzoeken.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen maken een expressief werk rond een sociale kwestie.
- 7 Kunst en cultuur in context – Leerlingen koppelen persoonlijke ervaringen aan maatschappelijke structuren via beeldtaal.

Mens en maatschappij

- 2 Vraagstukken – Leerlingen onderzoeken maatschappelijke thema's zoals uitsluiting, vooroordelen en rechtvaardigheid.
- 10 Diversiteit – Leerlingen leren omgaan met verschillen in cultuur, overtuigingen en leefstijlen.
- 12 Sociale omgeving – Leerlingen verkennen hun eigen rol in het creëren van een inclusieve en rechtvaardige samenleving.

Benodigdheden

- Werkblad 'Vooroordelen herkennen' of blanco A4
- Grote vellen papier, stiften, tijdschriften, scharen en lijm
- Kaartjes met stellingen en uitspraken over diversiteit en uitsluiting
- Projectie (bord of scherm) voor het tonen van een kort beeldfragment of verhaal

Introductie voor de leerkracht

Leerlingen in groep 7 bevinden zich in een fase waarin zij complexe sociale structuren leren herkennen. Ze zijn gevoelig voor groepsdruk en status, maar ook steeds beter in staat om zich in anderen te verplaatsen. Dit biedt ruimte om thema's als uitsluiting, vooroordelen en stereotypering op een veilige, reflectieve en interactieve manier te bespreken. Door verhalen, gesprekken, beeldtaal en kunstvormen ontdekken ze hoe verschil niet leidt tot verdeeldheid, maar juist kan leiden tot verbinding. De les nodigt uit tot handelen: hoe kun jij verschil maken voor een ander?

Creëer een veilige sfeer waarin iedereen zich uit durft te spreken. Wees duidelijk over het belang van respect en luisterhouding. Er zijn geen 'foute' gedachten in deze les – alleen eerlijke reflecties die mogen groeien.

Omschrijving van de opdracht

De opdracht richt zich op vooroordelen herkennen, uitsluiting onderzoeken en een actieve houding ontwikkelen ten opzichte van inclusie. Leerlingen starten vanuit een filosofische vraag, gaan op onderzoek, verwerken hun inzichten in taal en kunst en sluiten af met een gezamenlijke boodschap voor hun klas of school.

Begeleiding

Stimuleer een open houding bij het bespreken van gevoelige onderwerpen. Stel vragen als:

- Wat bedoel je daarmee?
- Waar komt dat idee vandaan, denk je?
- Heb je weleens meegemaakt dat iemand anders behandeld werd vanwege uiterlijk of afkomst?

Ondersteun leerlingen die zich moeilijk uitdrukken met voorbeelden, pictogrammen of verwerkingsvormen als tekenen of schrijven. Wees alert op signalen van ongemak of confrontatie en benoem deze zorgvuldig zonder oordeel.

Kennisoverdracht

Gebruik een beeldfragment of een waargebeurd verhaal als startpunt. Introduceer begrippen als 'stereotypering', 'vooordeel', 'inclusie' en 'discriminatie' op een begrijpelijk niveau. Koppel deze begrippen aan situaties uit de leefwereld van leerlingen, bijvoorbeeld sportclubs, schoolplein of media.

Differentiatie

Bied keuze in verwerkingsvormen: interview, tekening, poster, gedicht of rap. Laat leerlingen in tweetallen werken als dat veiligheid biedt. Laat leerlingen met taalsterkte helpen bij het formuleren van posters of betogen. Stimuleer snelle denkers om meerdere perspectieven te betrekken bij hun kunstwerk of boodschap.

De vijf fasen van de leercirkel

Verwonderen

In deze fase ontdekken leerlingen het thema via een filosofische insteek. Voer een kringgesprek: wat is eerlijk omgaan met verschillen? Gebruik vragen als:

- Wanneer ben je 'anders' dan een ander?
- Wat is een vooroordeel, denk je?
- Kun je iemand echt leren kennen als je alleen kijkt naar hoe die persoon eruitziet?

Laat leerlingen hun eerste gedachten tekenen of opschrijven over een situatie waarin zij zich buitengesloten voelden of waarin zij juist opkwamen voor een ander.

Doel: leerlingen verkennen het onderwerp en denken kritisch na over eerste indrukken en sociale oordelen.

Oriënteren

Leerlingen verdiepen hun begrip van het onderwerp via creatieve verkenning. Kies de werkvorm 'beeldspraak tegen vooroordelen'. Laat leerlingen in groepjes collages maken met afbeeldingen uit tijdschriften rond uitspraken zoals:

- Iedereen hoort erbij.
- Kijk verder dan iemands buitenkant.
- Anders is oké.

Leerlingen combineren beeld en tekst tot een visuele stelling.

Doel: leerlingen oriënteren zich op visuele expressie en ontwikkelen hun eigen visie op inclusie en diversiteit.

Onderzoeken

In deze fase analyseren leerlingen het thema via onderzoek en debat. Ze houden een dilemmadebat. Gebruik hiervoor kaartjes met stellingen, zoals:

- Iedereen moet met iedereen kunnen spelen.
- Je hoeft niet altijd iets te zeggen als je iets oneerlijks ziet.
- Eerlijk betekent hetzelfde voor iedereen.

Laat leerlingen met elkaar in gesprek gaan en oefenen met luisteren, argumenteren en reflecteren.

Doel: leerlingen onderzoeken hun opvattingen, oefenen met het uitwisselen van perspectieven en verdiepen hun denken over eerlijkheid en rechtvaardigheid.

Uitvoeren

Leerlingen verbeelden hun inzichten in een tastbaar groepsproduct. Ze maken een klaskunstwerk met als titel: 'Jij doet ertoe – onze klas tegen vooroordelen.' Iedere leerling maakt een symbool, zin of minitekening op een eigen stukje papier. Al deze bijdragen worden samengebracht op een groot vel papier of poster. Voorbeelden van bijdragen:

- een symbool voor vrijheid van meningsuiting;
- een tekening van een hand die iemand helpt;
- een tekst: 'Ik spreek me uit als iemand wordt buitengesloten.'

Doel: leerlingen vertalen hun inzichten naar een gedeelde boodschap en voelen eigenaarschap over een inclusieve klas.

Reflecteren

De les wordt afgesloten met een reflectie waarin leerlingen terugblikken en vooruitkijken aan de hand van reflectiekaartjes. Laat hen één zin afmaken:

- Vandaag ontdekte ik dat ...
- Ik vond het moeilijk toen ...
- Ik wil oefenen met ...
- Mijn stem doet ertoe omdat ...

Ze mogen hun zin voorlezen of op de verhalenmuur plakken.

Doel: leerlingen reflecteren op hun eigen gedrag, gevoelens en denken en formuleren intenties voor de toekomst.

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observatiepunten:

- Welke leerlingen namen initiatief in het gesprek?
- Wie vond het lastig om open te zijn of durfde niet te spreken?
- Hoe gingen leerlingen om met verschil van mening?
- Welke gevoelens kwamen naar boven bij het delen van ervaringen?

Stel jezelf vragen:

- Welke thema's leven er in deze groep rond identiteit, uitsluiting of rechtvaardigheid?
- Hoe zorg ik dat dit gesprek structureel terugkomt in het klasleven?
- Welke leerlingen hebben behoefte aan verdere verdieping of ondersteuning?

Mogelijke vervolgvragen

- Wat doe jij als iemand wordt buitengesloten?
- Wat is het verschil tussen een grapje en kwetsen?
- Wat betekent het om écht naar iemand te luisteren?
- Hoe maken we samen een plek waar iedereen zich thuis voelt?

Deze lesbrieven horen bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl